

Växjö tingsrätt
Mark- och miljödomstolen

UTVECKLAT ÖVERKLAGANDE I MÅL ANGÅENDE TILLSTÅND ENLIGT MILJÖBALKEN, M 4641-18

Med hänvisning till Vattenfall Vindkraft Sverige AB:s ("Vattenfall") överklagande den 27 september 2018 önskar Vattenfall nu utveckla sina yrkanden och grunderna därför.

1 Yrkanden m.m.

Vattenfall yrkar att Mark- och miljödomstolen upphäver Miljöprövningsdelegationens vid Länsstyrelsen i Östergötlands läns beslut och meddelar tillstånd i enlighet med ansökan, med den ändring att antalet vindkraftverk be-gränsas till 23 samt, *i första hand*, att den karta som tillståndet ska hänvisa till utgörs av karta i Bilaga 1 istället för tidigare ingivna kartor över ansökansområdet.

För det fall ovan förstahandsyrkande inte kan tillstyrkas yrkar Vattenfall, *i andra hand*, att tillståndet ska hänvisa till de olika delområden (DO 1-9) som framgår av karta i Bilaga 2.

I tredje hand yrkar Vattenfall att tillståndet ska hänvisa till de olika delområdena (DO 1-9), med angivna fasta positioner i DO 1, 2, 3, 4 och 9 samt angivet maximalt antal verk DO 5, 6, 7 och 8, som framgår av karta i Bilaga 3.

I fjärde hand yrkar Vattenfall att tillståndet hänvisar till de fasta positioner inom ansökansområdet som framgår av Bilaga 4.

För det fall fasta positioner anges yrkar Vattenfall att en flyttmån om 100 meter ska kunna tillämpas.

2 Utveckling av grunder för överklagandet

2.1 Inledning

Miljöprövningsdelegationen har avslagit Vattenfalls ansökan med hänvisning till att det inte går att avgöra om verksamhetens lokalisering är lämplig utifrån 2 kap. 6 § miljöbalken samt att det utifrån det underlag som presenterats inte går att bedöma vilken slutlig omgivningspåverkan verksamheten kommer att medföra.

Vattenfall delar inte denna bedömning.

Ansökan utgår ifrån att ett maximalt antal vindkraftverk (som nu reducerats till 23 istället för tidigare 25) ska kunna placeras fritt inom ett i tillståndet definierat område, med ett stort antal restriktioner och inskränkningar i hur området får användas. Genom utpekande av stoppområden, vindkraftverksfria områden samt restriktions- och hänsynspassager anser Vattenfall

att bolaget har kunnat visa att den totala omgivningspåverkan inte kommer att kunna bli större än vad som framgår av miljökonsekvensbeskrivningen. Detta oavsett hur verken slutligt kommer att placeras.

2.1.1 Förhållandet till Mark- och miljööverdomstolens praxis

Miljöprövningsdelegationen synes i sitt avgörande ha lagt stor vikt vid ett antal domar som på senare tid kommit från Mark- och miljööverdomstolen, där tillåtligheten för etablering av vindkraftparker med fri placering har bedömts. Av dessa domar framgår att tillstånd till en vindkraftpark med fri placering mycket väl kan medges förutsatt att det av ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen går att bedöma alla de konsekvenser som verksamheten kan komma att ge upphov till vid olika alternativutformningar. Omständigheter som synes tala *emot* att de samlade konsekvenserna ska kunna bedömas är bl.a.

- (i) ett i storlek och antal mycket omfattande projekt,
- (ii) där stor frihetsgrad lämnas till slutlig placering,
- (iii) där särskild hänsyn inte tas till känsliga områden eller motstående intressen genom t.ex. utpekande av olika restriktionsområden samt
- (iv) för få eller otydliga exempellayouts som kan visa hur påverkan blir med avseende på t.ex. skugg- och bullerpåverkan.¹

Ingen av dessa omständigheter föreligger i Bruzaholm. I avgöranden där tillstånd att uppföra vindkraftverk utan fastslagna positioner *medgivits* har det istället varit fråga om mindre områden och färre verk, motsvarande storlek som Bruzaholm.² Vidare har tillämpning av restriktionsområden som begränsar flexibiliteten säkerställt utebliven påverkan på t.ex. höga naturvärden och motstående intressen, på samma sätt som sker i Bruzaholm. I den senaste upplagan av kommentar till miljöbalken står t.ex. följande med avseende på den senaste praxisutvecklingen i mål MÖD 2017:27:

”MÖD uteslöt inte i sin bedömning att tillstånd i vissa fall kan kunde lämnas för en ansökan om tillstånd med relativt fri placering av verken inom ”boxen”, men det förutsätter, framhöll MÖD, att det går att bedöma alla de konsekvenser som verksamheten kan ge upphov till vid olika alternativ, såväl i fråga om ljud- och skuggnivåer som påverkan på mark och vatten samt på skyddsvärda arter i området.”

Vattenfall anser att Bruzaholm uppfyller kraven för att tillstånd ska kunna medges till en park utan fastslagna positioner i enlighet med ansökan och att Mark- och miljööverdomstolens praxis inte ger skäl till annan bedömning.

Till grund för miljöprövningsdelegationens beslut ligger också en uppfattning om att ett tillstånd som skulle medge fri placering i Bruzaholm skulle kräva en delegation till tillsynsmyndigheten att föreskriva ytterligare villkor med avseende på den närmare placeringen, något som inte anses vara förenligt med 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken. Med hänvisning till vad som kommer att framgå av detta överklagande och vad som tidigare redovisats i målet är konsekvenserna i Bruzaholm så pass utredda att de villkor som föreslagits och som kan skrivas in i tillståndet tillräckliga, oavsett slutlig utformning. Vattenfall kan därmed inte se att situationen i Bruzaholm skulle skilja sig från de mål där Mark- och miljööverdomstolen godtagit villkor om

¹ MÖD 2017:27 och MÖD 2018:19.

² Se Mark- och miljööverdomstolens mål nr M 3648-17, M 1802-17 samt M 9618-17, i synnerhet det sistnämnda där dom meddelades efter miljöprövningsdelegationens avgörande och där domstolen, trots förekomst av ett flertal motstående intressen fann att tillstånd kunde lämnas till uppförande och drift av vindkraftverk med fri placering inom det angivna verksamhetsområdet.

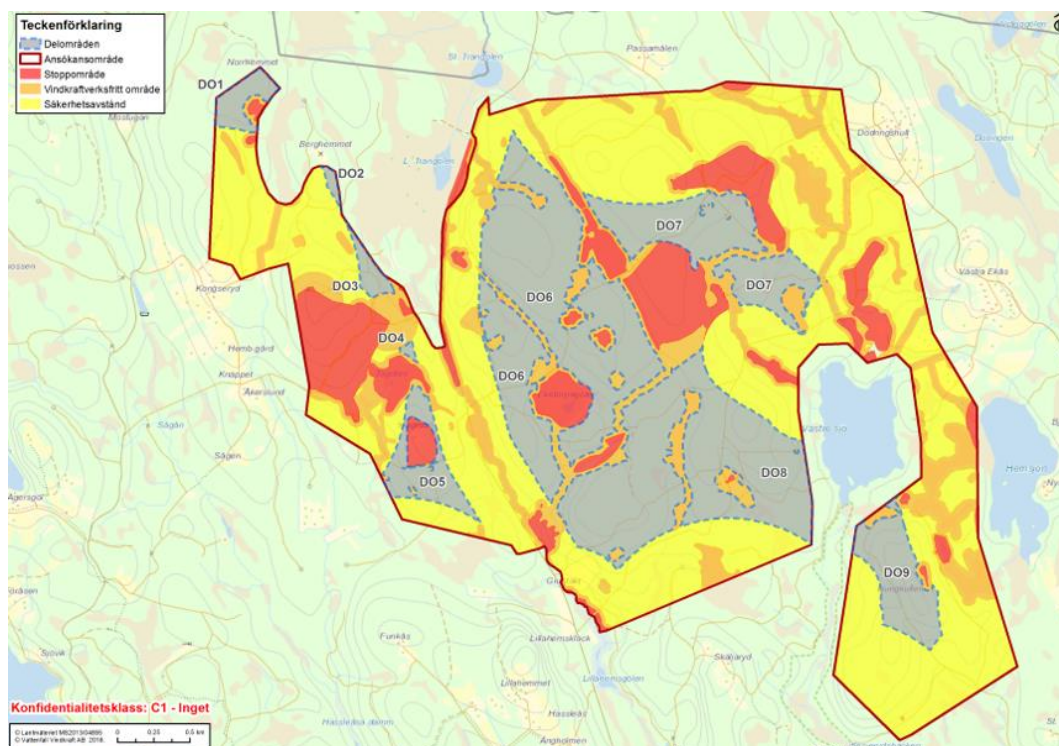
att verksamhetsutövaren senast tre månader innan anläggningsarbetena påbörjas ska lämna förslag till slutlig placering av verk m.m. till tillsynsmyndigheten. Det har då också kunnat ske utan delegering om möjlighet att föreskriva ytterligare villkor.

2.1.2 Förtydliganden i samband med överklagandet

Vattenfall har i ett flertal yttranden till miljöprövningsdelegationen redogjort för hur påverkan på olika motstående intressen kommer att se ut. Därutöver har förtydliganden gjorts avseende de olika restriktionsområdena. Förklaringar har lämnats till hur de har tagits fram och vilka värden

som avses att skyddas. Vidare framgår vad de olika områdena innebär för möjligheterna till etablering samt varför placeringar utanför restriktionsområdena inte riskerar att leda till en större påverkan än vad som redan identifierats. Vattenfall vidhåller vad som tidigare sagts i dessa delar och hänvisar till tidigare ingivet underlag.

Med beaktande av det slut miljöprövningsdelegationen kommit till anser Vattenfall att det kan finnas anledning att ytterligare förtydliga hur en park utan fastslagna positioner enligt ansökan är förenlig med 2 kap. 6 § miljöbalken. I [Bilaga 5](#) återfinns en sammanfattning av de bedömningar som tidigare gjorts. Dokumentet utgår ifrån olika intressen och redovisar hur dessa intressen och värdefulla områden skyddas i olika delområden inom ansökansområdet, tillsammans med hän-visningar till var i tidigare underlag fördjupad information finns att läsa. Uppdelningen i del-områden har gjorts för att underlätta förståelsen av verksamhetens möjliga påverkan och utgår ifrån de sammanhängande områden inom ansökansområdet som blir kvar för placering av vind-kraftverk med hänsyn till identifierade stopp- och vindkraftverksfria områden. Det är alltså inte fråga om några nya områden eller större förändringar i förhållande till tidigare underlag. Uppdelningen är bara ett sätt att tydliggöra påverkan och illustrera hur flexibiliteten i praktiken ser ut, se Figur 1 nedan samt kartor över respektive delområde ([Bilaga 6](#)), kartorna återfinns även i Bilaga 5.

Figur 1, Ansökansområdet med delområden i grått

Vattenfall har tagit fram ett antal nya exempellayouter utifrån vilka ljud- och skuggberäkningar gjorts. Detta för att visa att alternativa placeringar i förhållande till tidigare redovisade inte medför några beaktansvärda skillnader i påverkan. Verkens slutliga placering inom ansökansområdet kommer alltså inte ha någon betydelse för den totala påverkan på något av de motstående intressena. Viktigt att poängtera är att friheten att placera verk begränsas avsevärt av att vindkraftverken inte kan ställas närmare varandra än 3-5rotordiametrar (alltså minst 400 meter men oftast betydligt mer).

Vattenfall önskar också förtydliga att inom de vindkraftverksfria områdena kommer, i det här fallet, varken vindkraftverk att uppföras eller andra åtgärder att vidtas, annat än åtgärder inom de särskilt angivna passageområdena som vidtas enbart för angivet ändamål.

Antalet passager har minskat. I Bilaga 5 redogörs för de passager som alltså är aktuella, vad som karaktäriserar dessa och vilka skyddsåtgärder som kommer att tillämpas för att säkerställa att inga skyddsvärden riskerar att skadas.

Sammantaget anser Vattenfall att beslutsunderlaget är tillräckligt för att kunna bedöma alla de konsekvenser som verksamheten kan ge upphov till och att verksamhetens lokalisering är lämplig utifrån kraven i 2 kap. 6 § miljöbalken.

I följande avsnitt ges en översiktlig sammanfattning av de nya dokumenten och layouterna med fokus på de intresseområden miljöprövningsdelegationen särskilt ansåg att osäkerheter kring påverkan förelåg.

Avslutningsvis redogörs för Vattenfalls nytillkomna andra- tredje och fjärdehandsyrkanden.

2.2 Verksamhetens totala påverkan

2.2.1 Ljud- och skuggpåverkan samt påverkan på landskapet

De olika ljud- och skuggberäkningar som gjorts genom tidigare och nu tillkomna exempellayouter visar att verkens slutliga placering enbart har en mindre betydelse i förhållande till påverkan på närboende. Det beror framförallt på det säkerhetsavstånd om 1 000 meter som gäller genomgående från närliggande bostäder där vindkraftverk inte kommer att uppföras. Så snart val av turbin är klart kommer nya beräkningar att göras utifrån den valda turbinen och nedreglering kommer ske om förslaget riktvärde skulle riskera att överskridas. Med hänsyn till de begränsade variationsmöjligheter som finns inom ansökansområdet styrs påverkan på närboende i första hand av turbinval och inte av verkens exakta placering. Turbinvalets källjud var t.ex. det som gav skillnaden i antal påverkade ljudkänsliga punkter mellan de tidigare ingivna exempellayouterna, A reviderad och B reviderad, som miljöprövningsdelegationen pekade på i sitt beslut. Exempellayout A reviderad visade en högre ljudpåverkan än Exempellayout B reviderad med anledning av att beräkningen baserades på en turbintyp med mycket högre källjud.

Även skuggpåverkan styrs, med hänsyn till de långtgående restriktioner som finns inom ansökansområdet, i första hand av turbinvalet. Att val av turbin görs först i ett senare skede, och att det lämnar viss osäkerhet i den totala ljud- och skuggpåverkan, är vedertaget och inte något som i sig förhindrar ett tillstånd med fri placering. Det är i detta sammanhang viktigt att poängtera att de variationer i påverkan som kan uppkomma med anledning av turbinval är begränsade.

Rikt-värdena kommer alltid att innehållas och antalet ljudkänsliga punkter och skuggutsatta platser varierar enbart marginellt mellan olika layouter. Se vidare Bilaga 8 och 9 där ljud- och skugg-beräkningar för olika typer av layouter framgår.

I Bilaga 10 och 11 återfinns synbarhetsanalyser och fotomontage som är gjorda utifrån ytterligare exempellayouter. Skillnaderna i hur parken syns och uppfattas i förhållande till tidigare layouter är marginell. Det finns inte någon anledning att anta att påverkan skulle kunna bli större med tillämpning av icke fastslagna positioner, givet det begränsade utrymme som finns kvar att fritt placera verken inom.

2.2.2 *Natur- och kulturvärden samt hydrologi*

Inom ansökansområdet finns områden med höga natur- och kulturvärden samt hydrologiska värden. Det har från början tagits i beaktande vid såväl ansökansområdets avgränsning som vid beslut om restriktioner inom ansökansområdet. Värdena skyddas antingen genom inrättande av vindkraftverksfria områden eller stoppområden med en vindkraftverksfri buffertzona. Typ av skydd beror på objektets skyddsvärde. I och med dessa väl tilltagna restriktionsområden kommer vindkraftverk inte kunna placeras så att dessa skyddsvärden riskerar att skadas.

Inom vindkraftverksfria områden kommer, som ovan nämnt, inte några åtgärder att vidtas annat än i samband med vissa passager. De områden, inom de vindkraftverksfria områdena, där passage kan ske har förtydligats och minskats i antal i samband med detta överklagande vilket framgår av Bilaga 5. Passage inom stoppområden kommer överhuvudtaget inte att ske och passage inom vindkraftverksfria områden kommer inte att ske på andra platser än de nu redovisade. Detta oavsett var verken slutligen kommer att placeras.

Vattenfall kan mot bakgrund av detta konstatera att verksamheten inte kommer att påverka hydrologiska intressen eller natur- och kulturvärden mer än vad som framgår av miljökonsekvensbeskrivningen och annat underlag i målet, oavsett hur verken slutligen kommer att placeras.

2.2.3 *Skyddsvärda arter*

Förekomsten av skyddsvärda arter inom ansökansområdet är väl utredd och hänsyn till dessa har tagits vid bl.a. utformning av ansökansområdet. Till exempel har området vid flera tillfällen under projektets gång minskats med hänsyn till förekomst av bl.a. tjäder och orre. För att ytterligare förtydliga att den tjäderspelplats som finns inom ansökansområdet inte kommer att påverkas av verksamheten föreslås att stoppområdet kring platsen utökas något, se reviderad karta över området i Bilaga 1 samt beskrivningar i Bilaga 5. I Bilaga 12 återfinns en promemoria som ingående beskriver verksamhetens påverkan på tjäderspelplatsen. Promemorian utgår ifrån platsspecifika kärn- och upptagningsområden inom vilka anpassade skyddsåtgärder föreslås. I praktiken innebär det ett starkare skydd för den lokala tjäderpopulationen jämfört med tillämpning av ett generellt skyddsavstånd. Vissa av de i promemorian föreslagna åtgärderna syftar till att ytterligare begränsa verksamhetens påverkan på tjäderpopulationen medan andra syftar till att långsiktigt förbättra förutsättningarna för tjädern inom området och riktar sig till såväl myndigheter som markägare i området. I tillägg till tidigare åtaganden som Vattenfall gjort i målet kommer Vattenfall att följa de åtgärdsförslag som anges i punktform (1-5) på sid 13 i Bilaga 12. De utgörs av åtgärder som i första hand syftar till att undvika påverkan på tjäderpopulationen och som Vattenfall råder över.

Övriga åtgärder som föreslås i promemorian ska inte ses som åtaganden av Vattenfall. De utgör istället förslag från författaren på hur myndig-heter och andra aktörer (inklusive Vattenfall) skulle kunna arbeta för att främja förutsättning-arna för tjäderpopulationen i området i stort, men har egentligen inte någon bäring på målet.

Vattenfall anser inte att det finns någon risk att skyddsvärda arter ska kunna skadas i samband med en etablering av vindkraftparken, oavsett hur verken slutligt kommer att placeras.

2.3 Andra- tredje och fjärdehandsyrkanden

Med de omfattande restriktionsområden och övriga skyddsåtgärder som föreslås är det Vattenfalls bestämda uppfattning att tillstånd till den ansökta verksamheten bör kunna meddelas i enlighet med Vattenfalls ursprungliga yrkande. Även om yrkandet är utformat så att verken ska kunna placeras fritt kommer valfriheten i praktiken att vara mycket begränsad. Den frihetsgrad som ändå kvarstår är oerhört viktig. En av de mer styrande faktorerna vid beslut om slutlig layout är typen av vindkraftverk.

Den tekniska utvecklingen går framåt i mycket snabb takt. För att den slutliga placeringen ska bli optimal ur ett miljöperspektiv, samtidigt som den vid tidpunkten bästa möjliga tekniken kan utnyttjas, måste det finnas utrymme för att ta hänsyn till närmare kunskap om tekniska förhållanden på platsen (något som erhålls först vid detaljprojekteringen) samt den senaste teknik som finns tillgänglig.

2.3.1 Uppdelning på olika delområden (andra hand)

Om domstolen, trots det som anges ovan, inte anser att tillstånd till en vindkraftpark med fri placering i enlighet med yrkandet kan medges anser Vattenfall att den uppdelning som gjorts i nio olika delområden (DO 1-9) istället bör kunna ligga till grund för ett tillstånd. Yrkandet innebär att vindkraftverk får placeras fritt inom de olika delområdena som framgår av karta i Bilaga 2.

2.3.2 Delområden med delvis fasta positioner (tredje hand)

I tredje hand, om ovan yrkande inte kan godtas, har Vattenfall framställt ett yrkande som även det bygger på de olika delområdena i Bilaga 5. Till skillnad från andrahandsyrkandet begränsas möjliga placeringar ytterligare genom att det uttryckligen anges att inom delområdena DO 1, 2, 3, 4 och 9 får verk placeras på angivna koordinatsatta positioner med 100 meters flyttmån och inom DO 5, 6, 7 och 8 får det maximala antal verk inom respektive delområde som framgår Bilaga 3 placeras. Maximalt antal verk kan aldrig överstiga 23 vindkraftverk. I Bilaga 7A-7C visas exempel på olika layouter som skulle kunna bli aktuella vid medgivande av detta yrkande. Noteras bör att maximalt antal verk inom respektive delområde inte kan nyttjas samtidigt eftersom det totala antalet verk aldrig kommer överskrida 23 verk.

2.3.3 Fasta positioner (fjärde hand)

I sista hand, för det fall, inget av ovanstående yrkanden kan godtas, har Vattenfall framställt ett yrkande som innebär att tillstånd lämnas till de koordinatsatta positioner som framgår av Bilaga 4, men med medgivande av 100 meters flyttmån där det är möjlig med hänsyn till övriga restriktioner.

Solna, 20 december 2018

Siri Strömberg
(enligt fullmakt)

Bilagor

1. Karta över ansökansområdet
2. Karta utvisande delområden
3. Karta utvisande delområden med delvis fasta positioner
4. Karta utvisande layout med fasta positioner
5. Delområdesbeskrivning
6. Kartor, delområden 1-9
 - 6A DO1+DO2
 - 6B DO3+DO4
 - 6C DO5
 - 6D DO6
 - 6E DO7
 - 6F DO8
 - 6G DO9
7. Kartor exempellayouter
 - 7A Exempellayout A-S01
 - 7B Exempellayout A-S02
 - 7C Exempellayout A-S03
 - 7D Exempellayout C (samma som bilaga 4)
8. Ljud
 - 7A Exempellayout A-S01
 - 7B Exempellayout A-S02
 - 7C Exempellayout A-S03
 - 7D Exempellayout C
9. Skuggor
 - 9A Exempellayout A-S01
 - 9B Exempellayout A-S02
 - 9C Exempellayout A-S03
 - 9D Exempellayout C
10. Synbarhetsanalys
11. Fotomontage
12. Promemoria Tjäder